

Ks. Marian Pastuszko, SAKRAMENT POKUTY I POJEDNANIA, Kielce 1999, 663 s.

Rok 1999 był czasem intensywnego przygotowania Kościoła do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. W działalności duszpasterskiej poświęcono go osobie Boga Ojca. Życie chrześcijanina jest ciągłym pielgrzymowaniem do domu Ojca, który swoją bezwarunkową miłością otacza wszystkich, także „synów marnotrawnych”. W roku przygotowań, nazwanym w programach duszpasterskich „Drogą do Ojca”, wierni są wzywani do prawdziwego nawrócenia, w łączności z Chrystusem, Odkupicielem człowieka. W takim historycznym kontekście ukazała się kolejna książka, autorstwa ks. prof. Mariana Pastuszki, zatytułowana *Sakrament pokuty i pojednania*.

Autor od ponad trzydziestu lat jest wykładowcą na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (wcześniej Akademii Teologii Katolickiej), kierownikiem Katedry Prawa o sakramentach św. Pełni również funkcję oficjała Sądu Biskupiego i profesora Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach.

Najnowsza pozycja obejmuje wyniki jego badań naukowych, prowadzonych w ciągu minionych dziesięciu lat i częściowo już opublikowanych na łamach „Prawa Kanonicznego”. Zawiera cztery rozdziały, summarium w języku łacińskim i obszerną bibliografię.

Pierwszy z rozdziałów nosi tytuł „Sprawowanie sakramentu pokuty i pojednania”. Na początku autor analizuje problematykę zawierającą się w kan. 960, czyli pojednanie penitenta z Bogiem i wspólnotą Kościoła w szerokim aspekcie historycznym. W dalszej części omówione zostało równoczesne rozgrzeszenie wielu penitentów bez uprzedniej ich spowiedzi indywidualnej. Z praktyką taką spotykamy się między innymi w średniowieczu, kiedy to udzielano zbiorowego rozgrzeszenia rycerzom przed bitwą, np. w 1110 r. dla żołnierzy Bolesława Krzywoustego walczących przeciwko Czechom. Trzecia część rozdziału traktuje o miejscu sprawowania pokuty i pojednania, którym w długiej historii Kościoła była katedra biskupa umieszczona w absydzie świątyni, ołtarz w nawie głównej, przedsionek świątyni, zabudowania przykościelne i w końcu od XVI w. konfesonaf.

Kolejny rozdział poświęcony jest szafarzowi pokuty. Jest nim zawsze kapłan, co historycznie dokumentuje pierwszy z podrozdziałów. Drugi z nich szeroko omawia kwestie wiążące się z koniecznością posiadania przez szafarza uprawnienia do sprawowania omawianego sakramentu. Uprawnienie takie można otrzymać na mocy samego prawa, wraz z powierzonym urzędem kościelnym, lub też z rąk określonych przez prawo przełożonych. Dalej została omówiona postługa szafarza w zwyczajnych okolicznościach, czyli między innymi stawianie pytań przy spowiadaniu, udzielenie, odłożenie lub odmówienie rozgrzeszenia, a także w okolicznościach szczególnych, jak niebezpieczeństwo śmierci, czy spowiedź penitenta fałszywie oskarżającego spowiednika o solicytację. Kolejny podrozdział analizuje obowiązki szafarza sakramentu pokuty i pojednania, takie jak ta-

jemnica spowiedzi, zakaz korzystania z wiedzy zdobytej w konfesjonale, obowiązek spowiadania.

Rozdział trzeci poświęcony został penitentowi, a więc najpierw jego dyspozycji do przyjęcia sakramentu, materii dalszej tego sakramentu i obowiązkowi dorocznej spowiedzi indywidualnej. Z badań autora wynika, iż w Polsce obowiązek ten (wraz z obowiązkiem przyjęcia Komunii św. wielkanocnej) może być wypełniony w okresie od niedzieli poprzedzającej środę popielcową do niedzieli po uroczystości Zesłania Ducha Świętego. Dalsze podrozdziały traktują o możliwości sakramentalnego wyznania grzechów przez tłumacza i spowiadania się przed kapłanem innego obrządku.

Ostatni z rozdziałów nosi tytuł „Odpusty”. Analizuje pojęcie odpustu, podział, a także sposoby ich uzyskiwania w warunkach zwyczajnych i nadzwyczajnych (takich jak jubileusze czy niebezpieczeństwo śmierci).

Każde z zagadnień poruszanych w książce omawiane jest zasadniczo w trzech etapach:

a) prawo dawne, obejmujące praktykę Kościoła od jego początków, poprzez stopniowe kształtowanie się przepisów prawnych;

b) *Kodeks prawa kanonicznego* z 1917 r. i normy tego dokumentu jako kolejny etap ewolucji prawa do początku XX w.;

c) *Kodeks prawa kanonicznego* z 1983 r., będący owocem nauki Soboru Watykańskiego II.

Konsekwentne stosowanie takiej metody ukazuje omawiane zagadnienia jako rezultat długiej ewolucji, związanej z naturą Kościoła, w której prawo staje się przekazem wiary i przejawem życia w służbie zbawienia człowieka. Warto w tym miejscu nadmienić, iż autor jako jedyny wśród kanonistów doby Kodeksu papieża Jana Pawła II w sposób historyczny ujmuje kwestie prawne związane z problematyką sakramentów św.

Sakrament pokuty i pojednania to trzecia z monografii ks. prof. Mariana Pastuszki po wcześniejszych poświęconych sakramentom chrztu św. i Eucharystii. Należałoby życzyć zarówno autorowi, jak i kanonistom, aby w niedalekiej przyszłości pojawiła się kolejna, o sakramencie święceń, do tej pory traktowanym w polskiej literaturze prawniczej jakby nieco po macoszemu.

Ks. Zbigniew Janczewski